

LA DEVANtera

QUINZENARI CATALANISTA

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: ASSOCIACIÓ POPULAR CATALANISTA; ESCUDILLERS BLANCHS, 8, 1er

LO QUE VOLEM

«Volem la llengua catalana ab caràcter oficial y que sian catalans tots los que á Catalunya desempenyin càrrechs públichs: volem Corts catalanas, no sols per estatuhir nostre dret y lleys civils, sinó tot lo que 's refereixi a la organisació interior de nostra terra: volem que catalans sian los jutges y magistrats, y que dintre de Catalunya 's fallin en última instancia 'ls plets y causas: volem ser arbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat las contribucions é impostos, y volem en fi, la facultat de poder contribuir á la formació del exèrcit espanyol, per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut las quintas y llevas en massa, y establint que la reserva regional forsova prestí servey tant sols dintre de Catalunya.» (Del manifest de la «Unió Catalanista» de 16 de Mars de 1897).

II SETEMBRE 1714

La iniquitat comesa á Casp en 1312 contra Catalunya, tingué un digne coronament en l' onze de Setembre de 1714 ab la cayguda de Barcelona en poder dels exercits coaligats d' Espanya y Fransa.

Cuatre sigles sigueren necessaris á una rassa absorbent y centralista pera arreballar las últimas engrunas de las llibertats de nostre terra. Cuatre sigles en que s' emplearen tots els medis pera fer perdre l' esperit catalá. Y després del día fatal no han pas minvat per part del odiós centralisme, els atachs contra tot lo que signifiqui desitj de reconquerir els drets perduts.

Mes, quan un poble te veritables condicions de vida, quan posseeix un ánima ferma, no mor tan facilment.

L' heroica resistencia de Barcelona abandonada á sas propias forsas, pels que mes obligació tenían d' ajudarla, á mans de sos crudels enemichs, proba la vitalitat de nostre rassa. Retrunyen, encare, al fons del nostre cor els crits d' indignació que al caure, atuhits, llensavan els nostres avis. El recort de la lluyta desesperada ens aviva mes y mes l' esperit de protesta. No ha sigut, no, en va la sang derramada. No ha sigut inútil la memorable defensa. Las furiosas escomesas dels enemichs de nostra personalitat, enrobusteixen mes y mes el nostre amor per Catalunya. Tart ó d' hora, que la vida dels pobles es mol llarga, tart ó d' hora la nostre Patria ha de recobrar ab son excludiu esfors, el dret que te á regirse com á colectivat natural, com á nacionalitat que ha sigut y es.

1714

Quatre mesos d'història

om al dia 11 de Setembre de 1714, la ciutat de Barcelona està presenciant el fet més heroic que 's troba en l'història dels pobles. Un Judas ajudà als jueus de Jerusalem per cometre un deicidi que fou causa de la destrucció d'aquesta; un Judas ajudà als enemics de la llibertat de Catalunya per que aquesta quedés retuda ensemps qu' esclava. Bo es recordar ab satisfacció y orgull el nom dels bons patricis que moriren defensant la santa llibertat catalana pero també no devem oblidar el bort que ven à sa patria mes no publicant son nom puig es lo menys ab que podem castigar sa trista celebrat.

A dos quarts de 5 del mati d' aquest dia las tropas espanyolas y francesas avansaren per passar las murallas per los set forats qu' en ellas hi havia obert la seva artilleria y en el moment que alguns de nostres enemics pogueren arribar á dalt de las murallas se dirigiren als seus cridant *suban, suban que ya está preve.* nido de manera que quant los centinellas barcelonins se'n adonaren grans masses de tropas enemigas estabban al peu de breixas y baluards afeginthi an aixó que las senyals convigudes per avisar als ciutadans perque 's previnguessen y preparassen per la defensa tampoch foren fetas ab l' ordre que 'l cas requeria y 's' havia convingut.

A las 5 comensà l' atach y l' enemic en vista del bon éxit de la sorpresa casual ó combinada com algú suposa tocà á parlament á lo que 'ls barcelonins contestaren ab el de Sometent y á las armas.

Per demostrar quin esperit era els de tots els catalans en aquella época recordarem lo dit en una entrevista tinguda entre un general de marina francesa y un militar català que anà á saludarlo en representació de 'N Villarroel; al proposar-li el francès que 'ls catalans desistissen de sa fermesa y capitullessen nostre compatriota contesta «Sr. sia bona sia mala la resolució de mantenirnos fidels á la Majestat Imperial ja no hi ha remey. Si es bona el cel nos protegirá y si sucumbim la posteritat nos compadirá y alabarà nostra constancia. Si es mala no la milloraria pas el rendirnos als espanyols ab aixó si la fortuna no 'ns afavoreix, sabrem morir soterrats en las runas de nostra patria.»

Villarroel oblidant sa dimissió feta del mando general del esércit, corra á enterarse del estat de la lluita atribuintseli las següents paraulas... «aneu á Casa la Ciutat, digueu que treguin la bandera de Sta. Eulària y que 's fassi l' últim esforç; guanyar ó morir que en un altre partit jo seré company vostre»...

A las 6 del mati se feya pública aquesta crida:

«De part del Exm. Sr. Conceller en Cap, Coronel y Gobernador de la plassa, armas y fort de Montjuich, se diu, amonesta y manà á tothom generalment, de 14 anys en amunt, sens ningún pretest, ni exempció de persona alguna, prenga las armas, y asistisca á la defensa de esta Excm. Ciutat, y en guarda de la bandera de la invicta verge y mártir Sta. Eulària, patrona de esta nostra ciutat, sens exempció dels de la Coronela y sos agregats, ni dels que se troban de guardia en los baluards, ni menos lo tercer batalló, que está de guarda en los portals, acuden promptament, sots pena de la vida, en la plasseta de Junqueras, que aixís comvé al servey del Rey y de la Patria.

Dr. D. Rafel Casanova, Conceller en Cap, Coronel y Gobernador.»

Eran las 7 quant sortia la bandera portada per el Conceller en Cap acompanyat del Comte de Plasencia que fou nomenat Alferez major qui aguantava el cordó de la dreta y en Joseph Galcerán de Pinos que portava el de la esquerra seguits d' una multitud de barcelonins armats qu' habian comparegut obehint la crida feta y junts se dirigiren en vers á Junqueras.

L' envistida fou forta; tant, que 'ls nostres s' apoderaren de 4 banderas dels enemics; (1) mentres aixó

succeia á St. Pere, En Villarroel, á St. Agustí exortaba á las tropas y paisans dihentlos: «Senyors, fills y germans avuy es el dia en que s' ha de recordar el valor y coratge que en tot temps ha demostrat tenir nostre nació, que no puga dir jamay la malícia ó l' enveja que no som dignes de ser catalans y fills ligitims de nostres passats; per nosaltres y per Espanya guerrejem, avuy es el dia de vencer ó morir y no será la primera vegada qu' ab gloria immortal ha sigut poblada de nou aquesta ciutat defensant la fe de sa Religió y privilegis.»

En Villarroel quedà ferit en el Pla den Lluç axis com En Casanova ho sigué en el terraplé de la muralla, aprop de St. Pere, lo que fou motiu perque 'ls capitosts de la ciutat se reunissen en Junta pera resoldre qu' s' havia de fer y quin partit s' havia de pendrer. Mentres deliberaven entrà el Coronel... que no volem anomenar puig se te per cert era el traïdor de sos propis germans qui s' entenía ab l' enemic y enterat de l' acort qu' habian pres de defensarse fins á morir posà tota sa habilitat hipócrita pera demostrar esser lo més convenient demanar parlament, proposició que rebutjaren indignats los reunits en la Junta per unanimitat, acordant en definitiva que tots repartits per la ciutat reclutessen mes gent per la defensa.

A las 11 del mati de desde Junqueras fins al baluard del mitgdia per St. Pere, Portal Nou, St. Agustí y Baluard de Llevant era tant gran el foc per abduas parts que semblava un infern assegurant que 'l soroll promogut per l' artilleria y dels fusells s' apercebia fins á Girona y no 'ns estranyarà si pensem que fins era enviejat per sos concitadans al que moria vessant sa sanch pera defensar la llibertat de sa patria.

Eran dos quarts d' una que 'l foc havia amainat un xich, mes los barcelonins no reposaban procurantse per tots los medis de que podian disposar ferse forts y defensarse mentres el Concell, Diputació, Bras Militar y demés representacions deliberaven y resolían fer una última crida á tothom pera morir tots si convenia entre las runas de la ciutat estimada, mes un *leal* servidor de Felip lo coronel ja esmentat alcançà ab sas trassas y manyas de 'N Villarroel l' ordre de capitulació. Ab ella á dos cuarts de tres anà á trobar los comandants de las líneas dels tres llocs principals quins avans de complir-la anaren á consultar las autoritats las que reunidas baix la presidencia del Conceller segon acordaren unanimitat que avants de demanar parlament era precis ferho saber al poble y consultar son parer y així se redacta la següent crida:

«Ara ojats, se fa saber á tots generalment, de part dels tres Exms. Comuns, pres lo parer dels Senyors de la Junta de govern, personas associadas nobles, ciutadans, y oficials de guerra, que separadament están impedit lo internarse los enemics en la ciutat, atés que la deplorable infelicitat de esta Ciutat, en que avuy resideix la llibertat de tot lo Principat y de tota Espanya está exposada al últim extrem de subjectarse á una entera esclavitut. Notifican, amonestan y exhortan, representant pares de la patria que se afligeixen de la desgracia irreparable que amenassa lo furor é injust encono de las armas galispanas feta seria reflexió del estat en que los enemics del Rey N. S. de nostra llibertat y patria, están apostats ocupant todas las brechas, cortaduras baluards del Portal Nou, Sta. Clara, Llevant y Sta. Eulària. Se fa á saber que si luego inmediatamente de ohit lo present pregó tots los naturals, habitants y demés gents habils per las armas no se presentan en las plassas de Junqueras, Born y Plasa de Palacio á fi de que unidament ab tots los Senyors que representan los Comuns se poden rechassar los enemics, fent lo últim esforç esperant que Deu misericordiós millorará la sort. Se fa també á saber que essent la esclavitut certa y forzosa en obligació de sos empleos explican, declaran y protestan els presents y donan testimoni als veniders de que han executat las últimas exhortacions y esforços protestant de tots los mals, ruinas y desolacions que sobrevinguessen á nostre Comuna y afligida patria y extermini de tots los honors y privilegis quedant esclaus ab los demés enganyats espanyols y tots en esclavitut del domini francès; pero com tot se confia que tots com veraders fills de la patria amants de la llibertat acudirán als llocs senyalats á fi de derrear gloriosament sa sanch y vida per son Rey per son honor, per la patria y per la llibertat de tota Espanya y finalment los diu y fan á saber que si després d' una hora de publicat lo present pregó no compareixen gent suficient por executar la ideada empresa es forsos, precis y necessari fer llamada y demanar capitulació

als enemics antes de venir la nit per no exposar á la més lamentable ruina de la Ciutat per no exposarla á un saco general profanació dels Sants temples y sacrifici de noys, donas y personas religiosas.

Y pera que á tots sia generalment notori; se mana que ab veu alta clara é intelligible sia publicat per tots los carrers de la present ciutat.

Donat en la Casa de la Exma. Ciutat residint en lo Portal de S. Antoni presents los dits Sr. Exms. y personas associadas á 11 de Setembre á las 3 de la tarde de 1714.»

En lo moment que 's feya pública aquesta crida en el Portal de St. Antoni arribà la noticia de que 'l coronel que manaba á St. Agustí havia demanat parlament y que 'l foc estava parat per abduas parts. Sabut aixó se suspengué lo publicació de la crida en altres llocs de la Ciutat quedant la Junta de Govern y dels Comuns corgelats al veure que sa autoritat ja no existia.

A las 5 de la tarde se reuniren en Junta magna los principals representants de Catalunya en lo Saló de Cent presidits per lo Conceller 2.ª En Salvador Feliu de la Penya qui exposà als reunits lo ocorregut, essent defensat per tots el criteri que sols el Consistori podia ordenar la crida de parlament ointse molt sovint la paraula traïció.

A las 12 de la nit sortian de la Ciutat sos representants envers lo campament dels sitiadors pera pactar la forma de rendició, rebent per contesta del mariscal Berwick: «Concedo la suspensió de armas con la condición de entregarse dentro el breve plazo de dos horas. Concedo á la ciudad este tiempo para oír sus proposiciones con la inteligencia de que si no son razonables volveré al avance hasta quemarla» Al tractar de defensar los parlamentaris los drets dels catalans contestà ab rabia: «No es caso de tratar de privilegios si no de salvar las vidas pues vuestra causa está perdida para siempre.»

Per capir quin era 'l esperit de la Majestat Cristianissima anomenat Felip V, basta sols apuntar lo que 'l meteix mariscal Berwick diu en sas memorias avans d' arribar á Barcelona pera encarregar-se del mando de las tropas sitiadoras, al que se li notificà que 'ls barcelonins demanavan capitular avans d' obrir trinxeras en las murallas, se comprometés á assegurarlos la vida, però un cop comensat l' atach no 'ls escoltés si no 's rendían á discreció. Mes resultà aquesta orde tant extraordinaria y tant poch cristiana que ho vaig comunicar al rey son avi, qui 'm contestà que fes lo que 'm semblés.»

En la matinada del dia 13 las tropas castellanas y francesas entraren á possessionarse de la Ciutat. Las nostres habian abandonat ja sos llocs molt avans per no passar per la vergonya d' haber de entregar sas armas al soldats de Felip V, quins semblava entressen en una ciutat morta y abandonada puig sols tingueren el silenci y la soletat per companyia.

Per conèixer quin era el teramar dels enemics de Catalunya, com á mostra copiam em uns fragments de la carta que 'l general de Ingenyers Verboom envià al Duch de Pòpuli fentli á saber la rendició de Barcelona... «la enhorabuena del feliz suceso de haber subido anoche las armas de las dos coronas á tomar posesión de Montjuich y esta mañana de la ciudad... después de dos meses de trabajo y riesgos increíbles por lo que le suplico á V. E. me ponga á los pies de S. M. para que se digne acordarse de los servicios que he tenido la fortuna de hacer en esta ocasión... para que S. M. se sirva honrar con el título que supliqué á V. E. y con algún puesto en este Principado en donde poder vivir pues hasta ahora he andado por estos reinos y provincias sin tener el menor paradero donde poder recogerme... á lo que contesta el Duc... tocante á sus intereses debo responderle que no omitiré ocasión alguna que se ofrezca para manifestar á S. M. los largos méritos de V. E. y lo mucho que ha trabajado en su real servicio en este Principado ..

Dominada Barcelona per la forsa y á mercé del vencedor qui se'n apropià com el corp en un cos mort se suprimiren ab sencills decrets la Diputació del General ab son Bras Militar y el Concell de Cent de Barcelona creantse en son lloch l' *Administración de la Ciudad de Barcelona y la Real Junta Superior de Justicia y Gobierno* que seguían en un tot, conforme á las lleys de Castilla. Fet aixó, Berwick feu sa entrada que manà fos triomfal així com se feu canta un Te Deum á la Catedral ahont, segons un testimoni de vista assegura, sols hi habian los acompanyants del Duc, se va fer tres

(1) Un cop rendida la ciutat el vescompte del Puerto no recobrà 2 pagantne 14 doblas.

salvas d'artilleria y fins se feu repicà las campanas per totas las Iglesias y á la nit manà 's fessen luminarias. En tot això nos es cat explicat que ni un sol barceloní se vegé sortir ni en forat ni en finestra.

Concèixia el Govern espanyol que no dominaba á Catalunya mes que per la forsa de las bayonetas y per aixó envià per Capitanes Generals als que concedia facultats extraordinàries als mes catalanofobos quins sense embuts calificaban als honrats fills d'aquesta terra de traidors y rebeldes.

Lo valerós esforç dels catalans en aqueix fet que commemorem historiant és tant gran, que sols se pot capir pensant ab la forsa poderosa de sos enemics acompanyada de las traicions de sos propis amichs y germans. Se senyalan mes de vint invasions de francesos en nostre Catalunya, mes el coratge y fidelitat dels catalans salva sempre á la patria; sols en 1714 la sort cambia d'intent y Barcelona caygué baix lo poder de sos mes grans enemics, los espanyols y los francesos. Felip V el rey espanyol-francès pretengué fer perdre á la Noble Ciutat fent-la esclava pero no pogué esborrar sa gloria que 's conserva y es conservarà sempre fresca en lo cor de tots los catalans aixís com guardaran un repugnant y execrable recort contra el que fou tirá de sa patria.

Per donar idea de l'amor á Catalunya dels catalans d'aquell temps apuntarem quelcom de lo escrit per un defensor de la Ciutat.

«Se feu la entrega á las tropas expugnantes de esta Ciutat entrant en ella molt vanagloriosas y sos habitants lamentablement penosos y dolorosos de la perdua de sa amada patria Barcelona, habentse tingut d'entregar per mes no poder, per moltes circumstancies, ja per falta de viures, municions, socorros, que se trobavan esperanzats que vindrian del Principat y sa fatal lamentable circumstancia que al cap de un any un mes y quinze dias de haberse sacrificat per sa defensa lo trobarse lo major enemic dalt de muralla, cridant *suban suban que ya está prevenido* y sens haberse disparat antes un tir de pesa y sens la menor demostració, alabat sia Deu y nos libri de fer judici, que lo sert es que aquí fou la negociació de la ruina, de la secreta correspondencia, Deu es Deu y ell donará lo que se mereix, los Concellers foren despulats de sas gramallas com també los Diputats y Bras Militar perden la antiga llibertat y sos antichs privilegis trobantse Catalunya la mes infelís que persona humana puga pensar tenint nom sol de Catalunya pero no obstant no poden aborrar de la memoria son prosseguir tant lleal, constant, valerós y infatigable dels naturals en particular de Barcelona, no desmerixent ningún dels particulars de las demes ciutats que seguien la tant justa causa ben pensada pero mal reaixida. Deu sab perque ho ha permès. Quedá la ciutat de Barcelona abatuda aquella que habia sabut triunfar y saberse ben conèixer sens representació y acció per cosa feta esclava y de totas maneres ultrajada y vituperada sens la menor senyal del qu'era estada puet los puestos públics perderen sos antichs noms, ab que me es forzos dir no puch ab veus explicar-me gran tristesa y dolor vehentme un sol de resplandor, tant prestament eclipsar, estich cego de plorar.»

Així com recordarem lo fet per tres oficials quins junt ab 25 voluntaris al saber la rendició de Barcelona no volgueren entregarse y al 17 de Setembre marcharen vers Aragó y passant sempre per despoblats atravassaren l'Espanya arribant á Portugal ahont se quedaren.

El dia 20 s'acabá l'alegria oficial per haberse rendit la Ciutat y el dia 21 se tingué noticia de la de Cardona y tot seguit Berwick cambia el modo de procedir de manera que comensá á obrar del tot al revés de lo convingut en la Capitulació, puig de Madrid vingué una reyal ordre ab la que l'rey Felip manaba al Mariscal fes agafar á tots els principals quefes senyalantli els llocs ahont los habia de confinar com així se comensá á practicar de la manera mes traidora el dia 20 de Setembre.

Fou escollit el dia 28 per fer la entrada de Berwick á la Ciutat ab l'intent de residirhi y ab tal motiu se feu un aparato de forasas extraordinàries; fins al extrem de estar los artillers ab las metxes ensesas al peu dels canons de las baterias y de las brigades qu'anavan al devant del escèrsit resultant una andalusada vulgar com cualsevol altre puig los ciutadants no 's preocuparen ni poch ni molt de la triunfal entrada. Al endemà el nou municipi aná á felicitarlo treynt per primera vegada

las insignias que ell los habia ordenat y qu'encare usan los actuals Ajuntaments.

Quant hagueren acabat ab las presons dels nobles y militars catalans allavors las empuenqueren contra la Clericia, desterrant y fent presoners als principals representants del poder religiós que mes s'habian distingit defensant las llibertats de la terra, arribant fins al extrem, per abatre l'orgull català y arruinar el clero y la noblesa á confiscar arbitrariament los bens dels nobles y de las Iglesias y per últim ab lo pretest de que alguns s'habian demostrat desafectes á Felip V faltant vil y traidorament á lo pactat en la capitulació confiscaren los bens *in perpetuum* als catalans classificats en las sis classes següents:

Primera: Los Concellers de 1713 y 1714, las Juntas del Comuns de 18^a, 24^a y 36^a de Guerra y á tots los que concorregueren á las ditas Juntas ó s'associaren á ellas pera fomentar la defensa.

Segona: Los pertanyents al Bras Militar que votaren la guerra contra Felip. En la llista hi estaban compresos els noms de tota la noblesa catalana.

Tercera: Los Diputats de 1713 y 1714 y los respectius oidors de comptes.

Quarta: Tots los ministres nomenats per l'Archiduch com magistrats, jutges, etc.

Quinta: Totas las personas que no formaban part de las Juntas y es quedaren á Barcelona durant el siti. Figuraban en la llista el nom dels particulars que tinguessen bens.

Sesta: Los militars que durant el siti estaban dintre y á fora de Barcelona: incloient en la llista el nom de generals, oficials y demés quefes tant de Barcelona com dels que militaban per Catalunya.

Com lo exposat demostra quin era lo grau de dignitat del rey francès, per fer veure que no era una injusticia lo manat per aquest rey, son representant aquí á Catalunya en el *Prólogo para la confiscación y secuestro de las haciendas* feya constar que malgrat lo convingut en la capitulació de Barcelona y Cardona S. M. nunca aprobó ni ratificó á dicha capitulación hecha con los rebeldes y així no obstant lo pactat podria fer la seva reyal gana de manera que 'ls desterrors, segrastaments y persecucions de tota mena foren las únicas obras que posaren en práctica aquell rey sos ministres á Catalunya quedant vilment atropellada la antiga nacionalitat catalana al acabarse lo fatidicament trist any de 1714.

AURELI CAMPANY.

Bando que manà circular pel Vallés el comandant de Granollers

Don Juan de Gages, capitán de guardias Valonas, coronel y comandante de esta plaza de Granollers,

Por estar avisado el señor Mariscal de que los rebeldes andan con órdenes de diferentes caudillos por las villas y lugares de todo el Vallés y sus vecindades, pidiendo granos para la manutención de las tropas y canalla que tienen sublevada, se les hace saber á los Bayles y Jurados de Riells y sus vecueries, como si indicio alguno se supiere, suministren grano alguno de ningún género que sea, alojamiento ó el más mínimo auxilio, como asimismo pan, se pasará irremisiblemente á ejecutar la última resolución del señor mariscal, que es saquear y quemar cualquier lugar que cometiere el delito, y por convenir al real servicio y bien de los vasallos de S. M., se ordena que esta orden se publique y fije la copia en los lugares que se acostumbra á fin de omitir los daños que de no ejecutarlo les puede sobrevenir por alguna ignorancia que puedan alegar.

Dada en Granollers á 23 de Julio de 1714.—De Gages—al Bayle y Jurados de Riells y su vecueria guardados Dios.

(Historia del memorable sitio y bloqueo de Barcelona, por Bruguera, tomo 2.º, pág. 69.)

Bando publicat pel Concili de Cent, de Barcelona el dia 11 de Setembre de 1714.

De part del Exm. Sr. Conceller en Cap, Coronel y Gobernador de la plaza, armas y fort de Montjuich, se

diu, amonesta y mana á tothom generalment, de 14 anys en amunt, sens ningún pretest; ni exempció de persona alguna, prenga las armas, y asistescan á la defensa de esta Excm. Ciutat, y en guarda de la bandera de la invicta verge y mártir Sta. Eulària, patrona de esta nostra ciutat, sens exempció dels de la Coronella y sos agregats, ni dels que se troban de guardia en los baluartes, ni menos lo tercer batalló, que está de guarda en los portales, acuden promptament, luego, luego, luego, sots pena de la vida, en la plaseta de Junqueras, que aixís comvé al servey del Rey y de la Patria.

Dr. D. Rafel Casanova, Conceller en Cap, Coronel y Gobernador.

(Historia del memorable sitio y bloqueo de Barcelona, de Bruguera, tomo 2.º, pág. 255.)

FE CATALANA

La fé, no ha sigut pas may patrimoni esclussiu dels enteniments fervorosos per una divinitat religiosa, els que creyém en una humanitat perfecta, constituïda per homes completament lliures els uns dels altres de tot privilegi y de tota imposició, els que concebim la suprema autonomia de tots els organismes del mon, els que esmersém totes las energias sobreres de la lluyta per l'existencia, ab la desaparició d'aquesta mateixa lluyta; els que volém, en fi, que aquest devassall de vanitats y egoismes que embruteixen als homes, sia canviat per la dignificació d'aquest y la glorificació de la vida, ab la nova societat, constituïda per homes completament amos y senyors de son Jo, no podém menys, al recordar las datas regresivas de la humanitat, ab la manifestació externa de nostres sentiments ofesos, humitejant las galtes ab caldejadas llágrimas que ens enroigixen la pell y ens empenyan d'una manera ferma y esforçada, al reconqueriment del camí perdut per la fada malestruga, que per lley natural é incontrastable del mes fort en organismes materials, nos feu regular, al caure retuts per lleys de natura, tot el camí avensat per una colla de generacions progressives.

En aqueixa concurrencia s'trová Catalunya el dia 11 de Setembre de 1714. Després de esser vandejat son terrer per una carga feixuda de fenics, sargs, grechs, cartaginesos, romans y gods obligant á la rassa indígena á humillarse devant els deus, autoritat, govern y esplotació de cada rassa invasora, mixtificant á cada nou encreuament el caràcter étnic de nostre poble y comprenent ab la educació del temps, que aixó fora cosa interminable, al trovarse al demunt ab la invasió mussulmana, s'acoblaren, ab l'heroisme nascut en tan criticas circumstancies, els bons fills de la terra, comensant baix la dependencia de la Galia fins al nomenament del compte en Wifred el Pilós, ab completa independencia, que es com únicament poden progressar els pobles, expulsant de la terra, mes que als homes, la imposició forastera y aixecant forsat y plé de vida el casal gloriós de la nacionalitat catalana.

El progrés consecutiu de mes de cinch sigles ens feren la gloria immensurable d'alcansar el nomenament á Catalunya de *la terra clàssica de la llibertat*, pero aixís com el fervor cristià, humanisat en lo signe de la creu, induhir als conqueridors de la llibertat catalana á son deslliurament, de idéntica manera el fana tisme catòlic, personificat en lo nefast pregoner de mentiders miracles, Fra Vicens Ferrer, feu regular en la farsa de Casp, la personalitat política de Catalunya, baix la dependencia positiva de Castella.

Tres centurias de lluyta continua foren necessàries per fer regular de fet á Catalunya á la batalla de Guadalete, fentse amos de nostre terrer els nous alarbs, personificats en el poble de Castella per son rey Felip, donchs, aixís com Catalunya als proselitats de Mahoma, sens encreuharshi, se'ls tragué de sobre d'una rebolada, Castella necessitá vuit centurias confonentse ab ells y apropiantse tots sos reconeguts defectes.

Al passar els murs de Barcelona la orgullosa estrangeria, podém manifestar clarament que acabá nostra personalitat política fins el desxetament llunyà.... ¡qui sab quant será realizable!... per aixó actualment ens veyém avergonyits ab lo tartamudeix als llabis, que l'implantació del decret de Nova Planta fou els funerals de Catalunya.

Mes, Catalunya, no ha mort, els pobles que com el nostre, servan ufanosos la seva llengua, tindran si 's vol, endormiscats els ulls i empedreïts els muscles: pero sa feréstega y perllongada son, no 'ls hi ha privat la vida, tinguem fé, els esperits serens en lo nostre despertar, l' auba de la llibertat s' atansa, el raig de sol comensa a desvetllarnos, pleguem, donchs, el jas y comensem la feyna!...

J. DURANY Y BELLERA.

Intima

11 de Setembre.

No 'n fassis pas cabal,
hermosa meva,
qu' estigui aclaparat
per la tristesa.
Tal dia com avuy,
la nostra terra,
quedà junyida al jou
de mans barroeras.
No 'n fassis pas cabal,
no 'n tinguis pena,
qu' aixó 'n dona dalit
y 'm dona empena.
M' empeny mes cap á tu,
y ensemps, m' alenta
per portarte al altar
fente ben meva.
Desitjo tenir fills,
de cor y pensá,
per dilhi—japa, noys,
fem la revenjal—

JOAQUIM DELCLÓS Y DOLS.

TRIST RECORT

La gegantina lluyta portada á cap pels defensors de Catalunya; la sanch y las llágrimas de tot un poble que sedent de llibertat y de justicia preferí el mártiri á la deshonra; las diferentes vergasadas y barbaritats signes característichs del absolutisme, havían de produhir algún fruhit; havia de venir un jorn en que si per medi del foc y del ferro havían de mica en mica cremat y torturat la personalitat de nostra terra, fins á ser sacrificada á la seva ferocitat; la causa de un poble que tingué tants dignes defensors, morís materialment, moralment, nó, encor avuy es conservés ferme aquella protesta, que las autoritats populars de nostra terra feren publicar avans de la rendició de Barcelona.

¡Catalans, una llágrima ó una oració pels mártirs de las llibertats de la terra, 'l ensemps qu'el de jurar lluytar sempre ab doctrinas de pau y amor, ab las armas de la inteligencia per la autonomia completa dels pobles, única manera de que la societat segueixi las petxadas qu' ha de portarla pel camí de la verdadera fraternitat, de la verdadera redempció de la humanitat!

RAFAEL CAPDEVILA.

Vida ascendent

No ha mort, no, Catalunya. Fortas han sigut las batsegadas que ha rebut en el trascur de sa llarga historia. Constant y enérgich s' ha mantingut l' esperit absorvent que ha tractat de aniquilarla, mes constant y enérgica ha sigut també la resistencia de nostre Patria. ¡Cuans altres pobles ab las batsegadas que nostra terra ha rebut haurían ja desaparegut com á colectivitats naturals. Ne podriam citar mols exemples. Mes á cada nova embestida per part dels governs centralisadors y uniformistas, que han dirigit l' Estat espanyol, ha mostrat Catalunya quan intens es son esperit de conservació com á poble, ha fet veure las admirables condicions de rassa que posseeix.

Y un poble que ab tantas vicissituds, conserva enca-

re sa característica com á tal, sa preciosa llengua, sa rica literatura, son art propi, sas costums peculiars, te grans elements de vida. No ha cumplert sa missió. Y aquesta vida com á nacionalitat se manifesta avuy potent, ab variadissimas maneres cada volta mes enérgica, cada volta mes brillant. Apar que 'ls desesperats esforços que s' han fet pera destruhirla li hajen donat nova savia, hajan remogut sas endormiscadas entranyas y si be signes de decadencia ha fet creure á vegadas, que anave á morir, un nou reviscolament, una nova manifestació vital ha demostrat lo contrari.

Tinguem fe en nostra rassa, y fem tots els possibles pera que son esperit no decaygui. Quan jornadas tan terribles com la del 11 de Setembre de 1714 no han pogut matarla, quan tota la potencia destructora del centralisme no ha pogut ferla desapareixe es que te un fons de resistencia gran, es que te indubtables condicions de vida.

Avuy encare 's projectan sobre d' ella ombres feréstegas, mes el renaixement actual fa ovirar días brillants, serens y lliures.

Cada any en la diada del 11 de Setembre vestim de dol.

Las llágrimas mes amargas l' home las plora cuan pert sa llibertat, la desesperació mes fonda 'ls pobles la senten al ser esclavits; nosaltres al mirar espay enrrera y veurehi el sufriment dels nostres del 1714 en tal dia com avuy, sentim en l' ánima 'l dol d' ells. Y ab el pes d' aquet dol sentim mes intensa que may la set de llibertat pera poguer treure 'ns el de sobre.

Y que passá l' 11 de Setembre digne de conmemorarse?

Els exércits de dos grans potencias aliadas entraren á Barcelona á foch y á sanch destruhint tot y cremant tot; las tayfas sanguinarias profanaren ab sas petjadas l' últim baluart de nostras llibertats; sota 'l pes de la forsa 's esborrá l' últim vestigi de la independencia de Catalunya; per aixó vestim de dol.

Mes lo que conmemorém cada 11 de Setembre es tot el passat de la nostra patria qu' acabá en aquet dia malgrat l' heroisme d' aquells catalans. Per nostre cervell hi passa tota la historia de Catalunya fins al 1714 y s' hi claya despiadadament un fet vergonyós que fou la causa originaria de la mort de nostre brillant passat. De la esclavitut de Catalunya no 'n tenen la culpa 'ls castellans ni 'ls francesos de principis del segle XVIII, la perduda de nostra independencia no es obra del any 1714 que no feu altre cosa qu' acullir en son si l' resultat fatal d' un fet d' avans. El poble que consent el fallo d' un Compromís de Casp obra las portas á la seva decadencia y á la primera ocasió sent eis efectes de sa feblesa passada.

Els catalans de l' época del Compromís de Casp donaren exemple d' abnegació y d' obediencia, segons molts autors que portan en sas venas sanch de la terra d' En Ferrán d' Antequera, però, també donaren mostra de feblesa y d' aquella abnegació y obediencia 'n resultá mes tart la dominació de Catalunya.

Prescindim de la influencia del element eclesiástich qu' obehint á miras particulars de Benet XIII doná la corona al rey foraster, prescindim dels preliminars del Compromís de Casp; fixemnos tant sols en el fallo d' aquet y tot seguit salta á la vista la equivocació dels catalans qu' indecisos pera protestar d' una sentència á totas llums parcial obrirem l' abim en el que després devia morirhi definitivament la seva llibertat. Indecisos y poruchs y fins covarts els poderosos d' allavors que podían dirigir la protesta, deixaren en peu per sa vergonya als ulls de tothom l' exemple d' un poble venut al rey Ferrán que no tingué empatx pera dirho ben alt que *avia muy bien mercado este regnado, ó le avia costado más de mil doblas de oro.*

Del Compromís de Casp arrenca l' periodo de decadencia de Catalunya de la que l' any 1714 'n fou l' coronament. Per aixó al recordar cada 11 de Setembre la perduda de nostras llibertats no 's pot menos de girar els ulls enrrera y buscar en aquell fet la causa primera dels tristos efectes soferts per nostra patria no sols fins al 1714 sino també fins als nostres días.

La esclavitut de Catalunya fou obra donchs dels mateixos catalans y no hi ha d' haver empatx en afimarho deixant de banda aquella mena de respecte fanátich als antepassats que molts tenen per rutina.

Cada poble en la seva historia hi té páginas de rosa

y páginas negras; en las primeras tot son descripcions de fets gloriosos que deuen ser objecte d' admiració, mes al propi temps devem estudiar y confessar las equivocacions de nostres passats treyntne consecuencias pera 'l pervindre. La Historia aconsella lo mateix en la grandesa qu' en la desgracia, y si sols ne tingués un d' aqueixos dos punts de vista, seria mala consellera.

La Historia de Catalunya 'ns diu que 'ls catalans s' ajupiren á lo decidit á Casp en cumpliment d' un dever que s' havían imposat al nombrar árbitres; y si d' aquet cumpliment ne resultá l' desastre de Catalunya y la perduda definitiva de sas llibertats en 1714, es indubtable, en bona lògica, que la Historia al explicar aquell fet aconsella la negació del dever y la revolta y la protesta, sempre que per cualsevol motiu ab pau ó sense ella 's coartí ó ataquí la llibertat del nostre poble.

Molts tenen per exagerada sens dupte aquesta afirmació mes de l' ammotllament á n' ella dels catalans de 1714 'n arrenca l' dret de Catalunya á viure ab llibertat, desde l' punt de vista históric, perque aquets catalans no 's conformaren pas ab res y llegaren la defensa de las llibertats catalanas á las generacions futures, protestant aixís de la manera digna que la majoria dels nostres passats del temps del Compromís de Casp, no sapigué fer.

R. FOLCH Y CAPDEVILA.

Setembre 1903.

NOVAS

L' Associació Popular Catalanista seguint la costum establerta en dita entitat, celebrará avuy dia 11 á las 10 de la vetlla una sessió necrológica pera commemorar lo 189 aniversari de la perduda de las Llibertats de Catalunya, en quina hi pendrán part distingits oradors catalanistas.

—Celebrarán actes consenblants:

L' *Aplech Catalanista* (Marlet, 1, Pral.) avuy á las 10 del vespre, una solemne vetllada política en la que hi pendrán part diferents y coneguts oradors.

Lo *Centre Autonomista Fivaller* (Rosselló, 81), lo mateix dia á las 9 de la vetlla, prenenhi part los Srs. Baldomer Tona, Dr. León y Luque, Bisbal, Juncá, Ferrer y altres.

Las entitats *Catalunya y Avant*, *Agrupació de Propaganda* y *L' Eura*, domiciliadas en lo carrer Cassador, 4, 1.º, celebrarán una vetllada commemorativa del 11 de Setembre de 1714, demá dissapte á las 10 de la nit.

Lo *Centre Catalanista Graciense* á dos cuarts de deu del vespre, una patriótica vetllada en recordansa d' aqueixa trista, encor gloriosa jornada.

—La companyia del Romea ha tingut lo bon acort de fer una excursió á Perpinyá ahont hi ha donat dugas funcions representants *Terra Baixa* d' en Guimerá y *Els Vells* de l' Iglesias, vegente extraordinariament concorregudas, tributansehi una grandiosa ovació. Com se veu l' acte ha despertat gran entusiasme entre 'ls nostres germans d' enllá 'ls Pirineus, ocupante la premsa francesa ab molt deteniment de la literatura catalana, fentse grans elogis.

Felicitem de tot cor á la esmentada companyia y en particular al Sr. Borrás per aquesta visita á la Catalunya francesa, de quina sens dubte nostra causa ne treurá fruyt.

—Ab gran entusiasme s' han celebrat á Guissona y Mollet los días 6 y 8 respectivament, los meetings de propaganda anunciats, d' acort ab la Junta Permanent de la *Unió Catalanista*, sent tots los oradors forment aplaudits.

—Nombrosos elements d' aquesta ciutat, catalanistas convensuts y enemics de tota mena de conxorxas ab los partits polítichs espanyols pera l' assoliment de nostra llibertat, han reorganísat l' antiga entitat democrática catalanista *Lo Sometent* que tant se distingi per son radicalisme, tenint per are ab caràcter interí, son estatje social al carrer del Cassador, 4, 1.º.

—Lo diumenge dia 20 del corrent mes á las 5 de la tarde l' expresident de la «Unió Catalanista» y distingit orador en Antoni Sunyol donará una conferencia en la Associació Catalanista de Premiá de Mar baix lo tema: «Lo Catalanisme es lo millor amic del obrer».

—El dia 30 del passat Agost tingué lloch á la «Associació Catalanista» de Premiá de Mar la anunciada conferencia que sobre 'l tema «Consideracions históricas sobre 'l moviment nacionalista catalá» doná l' nostre Director Antoni Sayós.

—Tant ó mes concorreguda que la primera fou la segona y última conferencia que pera desenrotllar el tema «Particularisme y Nacionalisme» doná l' nostre company de causa en Joseph Malloiré á «Catalunya Federals».

Després d' un bon resum de la teoria particularista feu aplicació d' ella al estudi de las nacionalitats, demostrant ab datos nombrosos y convincents com Catalunya te tots els caràcters d' entitat natural, de nació, tenint per lo tant dret á lleys adecuadas á son modo d' esser y fetas per ella mateixa única que pot coneixer sas necessitats.

Atacá l' principi uniformista usat sempre pels governs centralistas y acabá aconsellant fessim política d' educació social del poble catalá allunyantlo de lo que 'l corromp, estimulando á que estudi y enforteixi son caràcter pera que aixís estigui un dia en condicions de governarse per si sol.

Llachs aplaudiments ressonaren al finalisar el senyor Malloiré son important treball.